

HELMUT

**příběh opravdového
člověka**

Vítězslav Hrčka & Ladislav Větvíčka

© Grada Publishing, a. s., 2020

© Vítězslav Hřčka, Ladislav Větvička, 2020

HELMUT

**příběh opravdového
člověka**

Vítězslav Hřčka & Ladislav Větvička

UPOZORNĚNÍ!

Tato kniha může obsahovat citáty, vyjádření či fakta, ze kterých se slabším jedincům může udělat nevolno. Autoři ani nakladatel nemají zodpovědnost za stavy, které si nerozumný čtenář může způsobit čtením této knihy.

Příběhy v této knize popsane se opravdu staly, i když ne vždy v dané časové posloupnosti a ne nutně konkrétním postavám této knihy. Jména akteru byla z důvodu uchování soukromí změněna. Jednotlivé postavy su fiktyvni a neskryva se za nimi žádná konkrétní osoba. Pokud byste se v některých příbězích, či postavách poznávali, je to tím, že každý z nás má v sobě kusek Helmuta...

Kniha není vhodná pro děti, není návodem hodným k následování a obsahuje slova, která v některých regionech republiky mohou působit drsně. Použitý jazyk je reálným odrazem komunikace na Ostravsku. Jak známo, na Ostravsku neegzystují prostá slova. Na Ostravsku su enim citově zabarvena citoslovce používána ke zduraznění významu sdělovaného obsahu.

Předmluva

Tak sem raz seděl v porubské knajpě Čarodějky a přisednul si ku mně synek, kereho sem od vidění znal, jako muzikanta sem si ho pamatoval z nejruznějších pankových seskupení přelomu osumdesatých a devadesatých roku, ale nikdy buch nesvedl naše kroky tak, abyžme se bliž poznali. Mezi ostravsku partyju měl přezdivku Hrbol a kolovaly o něm neuvěřitelné zkazky, kere vysoce navyšovaly jeho hodnotu na andrgraundove ostravské scéně.

„Zdar Ladik, ja sem Hrbol. Napišeme spolu knížku. Co na to říkáš?“

Ještě nikdy sem z nikym nepsal, bo nemam rad, když mi do mojeho psaní kdosi mluví. Nejraději píšu sam v příliš hlučně samotě jakesik zapadle vesnické knajpy, kde mě nikdo nezna, nikdo do mě nerype, nepta se co robim, nemusim nikomu ukazovat jakesik fotky a možu se sustředit na to, co píšu.

„V žádnem případě, zapomeň na to,“ povídam mu.

A jak sem prohlasil, tak se aji stalo. Od počátku ledna zme se začali schazat v ostravské restauraci s neostravským názvem Sparta a začali zme davat do kupy příběh, kery zme oba prožili v Ostravě, byť každý na jinem jejím koncu, v jiných knajpách, s jinou partyjou a při piti jiných patoku, kere ostravští synci přelomu osumdesatých a devadesatých roku leli do svojich nevzdělatelných hlav.

Jedine napoje, kere nam byly společne, bylo pivo a svařeny jabčak s alpu zvany jihomoravskými vinaři odborně Alpsky riesling.

Alpsky riesling zme díky zvýšenému přísunu peněz neměli potřebu vařit už skoro čtvrt století. U piva zme zustali.

Doba, o kere pišeme, byl nadherna aji smutna zároveň. Cosik nenaviděneho mizelo, cosik noveho vznikalo, pro jedny to byla doba obrovských příležitosti, jini ve viru udalosti zmizeli.

A tak zme to chtěli zanest aji do stranek teto knížky, kera je o člověkoví, kery v te době s nama žil, pil a pak zmizel. Bo mladi, narozeni v období, kdy v Moskvě nastupil Gorbačov a system se začal drolit, si přelom osmdesatých a devadesatých roku nepamatuju a věří tym blabolům dnešni mutykulturni uderky, kera tvrdí, že se jednalo o mafiansky režim bez kontroly, keremu chyběl pravni ramec.

Neni temu tak. Aspoň na úrovni, keru zme se rozhodli popsat. Byla to nadherna doba, kdy aktyvní lidi realizovali svoje napady, podnikali, cestovali a plnili si svoje sny.

Pokud vam Helmutuv příběh vybudí usměv na pysku, vytlačí slzu z oka anebo vas přinutí vzpomenut si na místa a příběhy, překryte více jak čtvrt stoletím naslednych udalosti, pak tato knížka splní svůj účel.

*Ladislav Větvička a Vítězslav Hrčka
Sepsane v porubské knajpě Sparta*

Mrtvola, keru svět neviděl

„Ty vole, on je snad tuhy...” nevěřicně hleděl Dejv na černě oramovany papir, kery držel v ruce.

„Kdo?” hleděl sem na něho jak na cypa.

„Helmut...” hlesnul a pomalu slabikoval z parte.

Bližil se Sylvester devadesat dva, na zemi byl bily rozmátłany maglajz, kery se nechtěl roztopit ani zmrznut, typicka směs polske soli a ostravskeho černeho sněha. Seděli zme s Dejvem na kobercu mojeho kvartyra v Porubě na Lenince, čuměli na vzdalenu Lysu horu a bylo nam fajně.

Helmuta zme už hezkych par tydnu neviděli. Ale nepřipadalo nam na tym nic zvláštniho. Raz za čas od něho poštačka přinesla pivni tacek s jakymsik vzkazem a chtěla po nas prachy. To byl tenkrat taky zvyk. Jak byl kdosik z partyje na vyletě v cizim městě, tuž v knajpě zezbral pivni tacek, načmaral na něho jakysik vzkaz, přidal adresu a hodil to do poštovni schranky. Od Helmuta par takych tacku došlo, z ruznych měst.

Ozval se zvonek.

„To bude poštačka, ta hydra mě budi vždycky v jedenact“ oznamil sem Dejvovi. „Asi zas chce prachy za pivní tacek,“ zavrčel sem.

„Dobře, nevyskakuj hned, nepruď, sed, zajdu ju uklidnit, ať si nekaziš počátek dňa,“ prohlasil Dejv a seběhnul dule ku dveřám.

„Ty vole, on je snad tuhy...“ nevěřicně hleděl Dejv na černě oramovany papír, kery držel v ruce.

„Kdo?“ hleděl sem na něho jak na cypa.

„Helmut...“ hlesnul a pomalu slabikoval z parte.

„...po kratke, těžke nemoci... zarmoucena rodina... kremace proběhla na přání rodiny bez obřadu... “

Nic konkretniho tam napsane nebylo. Ani kaj byl pohřeb, ani v kere zemi, ani co se stalo, ani jestli nam cosik odkazal či co...

„Ty vole, věříš temu? Vždyť nikdo nikdy neviděl jeho pohřeb, kdo vi, jestli egzystuje jeho hrob! Chapeš to? On, kery tisicum lidi navykladal neuvěřitelne historky, z nichž ty nejneuvěřitelnější se opravdu staly, nam fčil chce namluvit, že je mrtvy?“ rozjímal Dejv.

Kuřil, odpaloval jednu od druge a kyval nesuhlasně hlavu: „Ne, nevěřim. Nevěřim temu ani na sekundu. To přece neni možné. Taky člověk přece nemože umřet!“

Zrobil sem par kroku ku knihovně a zamyšleně vytahnul Bukowskeho. Bankovky byly na svem místě.

„Posluchej, Dejve, když je Helmut fakt mrtvy, odkud jeho rodina vzala moju adresu, když tu nikdo z nich v životě nebyl?“

„Vidiš, kura, to mě nenapadlo...“ povída zamyšleně Dejv.

Nalel sem každemu pořadny hrnek fernetu.

„Tak na Argentynu!“

„Na Argentynu!“ odpověděl Dejv.

„A ať toho onkela brzo najde!“

Poruba (německy Hannersdorf), par roku před Helmutovým narozením.

Ještě v roce 1948 tady byly pole, louky, les. Počátek padesátých let 20. století znamenal zlom. Záměrem tehdejších úřadů bylo vybudovat zde nové centrum Ostravy, která se stávala průmyslovým centrem Československa. Pozemky rozkládající se severně od původní vesnice Poruba byly vybrány zejména na zkonfiskovaných polích hraběte Wilczeka a nuceně vykoupných polích porubských rolníků. Dalšími faktory pro výběr pozemků bylo, že se jedná o oblast mimo poddolování, a že převládají jihozápadní větry, díky čemuž byly veškeré exhaláty

z továren odnášeny na opačnou stranu. V roce 1951 začala výstavba nového sídliště Poruba. V roce 1957 se Poruba stala součástí města Ostravy.

Vpravo nahoře od Obluka, postaveného v pudorysu srpů a kladiv, se rozkládá oblast Dělnická. Poznate ji podle unifikovaných baraků.

0 pětadvacet roku dřív...

Helmut byl šťastný člověk. Enem si nejsem úplně jistý, že o tym věděl.

Narodil se ve žhavem letě roku šedesat sedm v prajz-
kych Ludgeřovicach. Lidi okolo byli vlastně tež šťastni,
když se na to podivame z dnešního uhla pohledu. Ale ten-
krat o tym tež nevěděli. A tak se tvařili otraveně a nada-
vali na zkurvene horko leta šedesateho sedmeho. Netušili,
že nasledující leto bude vic jak horke. Ale to je v zemich
Koruny česke už taky zvyk. Nadavame na to, co je okolo
nas, přestože si nežijeme zle a vubec nejsme schopni
odhadnut, jake hruzy se na nas ženu. Kdosik by řekl – no
a co? Však tež nezme žádní jasnovídcí ani prognostyci, ni?

A tak valciři, Helmutovi susedi, valili každé rano
z Ludgeřovic na Novu huť, kera tenkrat nesla jmeno Kle-
menta Gottwalda, nemanželskeho parchanta jakesik
posluhovačky z Vyškova. A každé odpoledne, po osmi
hodinach stravenych u rozžhavenych kokil a ingotu
nasedali do rozžhavenych, dřevěnych tramvajek číslo 1,
kere spojovaly Přivoz s Hlučinem.

Ani valciři ale tenkrat netušili, že leto nasledujícího
roka bude ještě žhavější. Kdo by to tež tušil?

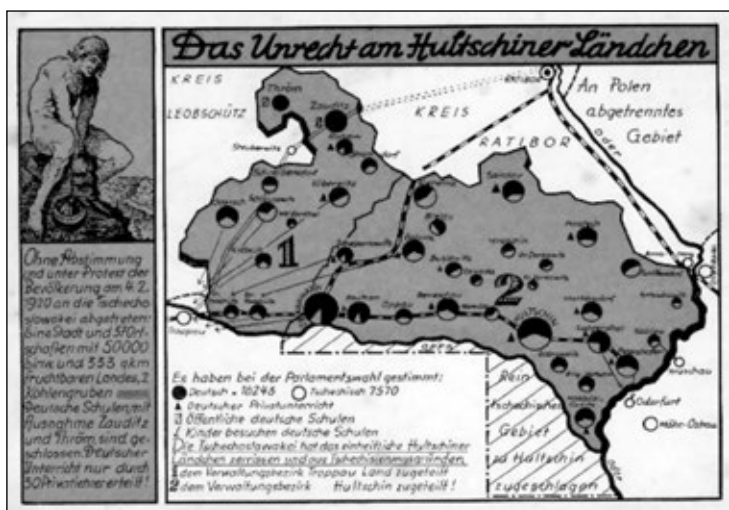
Na truně pražského hradu posedával bolševicky prezident Antonín Novotný, zvaný lidově Tony. Lidi na něho nadávali, ale Tony se tvařil, že mu to nevadí a všechno je v pořádku. Tony netušil, že ve svojem křesle už dluho sedět nebude. Lidi zas netušili, že neuplyne dluho a budu na Tonyho v dobrem vzpomínat.

To už tak na světě chodí. Lidi vždycky nadávají na to, co mají, nevaží si toho, a až se situace zhorší, pak vzpomínají na to, jak jim bylo fajn. To už tak na světě chodí. I na Prajzce. Prajzka není výjimka.

A právě do take situace, do rozžhaveného leta roku 1967 se bohatým prajzkým rodičům narodil malý Helmutek. Pro pořádek je třeba uvést, že okolní situace mu byla ukradena, horší leto mu nebylo nepříjemné, problémy taty s mamou neřešil a problémy valciřu nebo starého Novotného už vůbec ne. Šťastný to člověk.

Ale narozené děčko nic neřeší, tuž se nedivte, že bylo šťastné. Čím miň totiž člověk ví, tím víc je obvykle šťastnější.

Staré ruské přísloví říká – „Čím miň víš, tím víc dožiješ.“

„Nespravedlnost na Hlučinsku – Das Unrecht am Hultschiner Ländchen.“ Tak to vnímali Němci z Pruska a tak to vnímala i většina Pražáků, nahle se na koncu první světové ocitnuli v jakémsi Československu. Bylo to však jen dočasně. Nespravedlnost byla napravena už za dvacet roku. V roce 1938 se vrátilo Hlučínsko k Říši jako Altreich. I to se ukázalo jako dočasně, každopádně tím Pražáci získali tu čest sloužit ve Wehrmachtu. O čtyři roky později toho mnozí u Stalingradu litovali...

Prajzka

Prajzka je zvláštni oblast. Jako sučást Slezska patřila po staletí do svazku zemi Koruny české. Na rozdíl od zbytku Slezska, kde bylo obývané lidmi, kteří spolu od německé Ostkolonisation (poněmčení Slovanů mezi 9.-14. stoletím) mluvili německy, na Prajzce žili lidé českého původu. Není divu, že se spolu bavili česky. To už tak u českých lidí chodí.

Jenže přišel rok 1742 a Slezsko se zalíbilo pruskému králi Fridrichovi druhému. Zebral třicet tisíc chlopů a Slezsko obsadil. Naše děvuchy na vídeňském dvoře Marie s Terezií se sice snažily vzdorovat, ale moc platné jim to nebylo. Slezsko bylo prohráno. Fridrich si ale nepřivlastnil ani německy mluvící oblasti, ale ani oblast mezi Opavou a Hlučínem, kam žili naši synové mluvící česky.

Dalších stodesát let se nic zvláštního nedělo, Prusko nevěnovalo tomuto regionu žádnou zvláštní pozornost a místní sedláci prosperovali. Osm generací našich synů se doma učilo česky, ale ve školách a na úřadech mluvili německy. Vznikla tak zvláštní hatmatilka, směs němčiny a češtiny liznuté lašskou dyjalektou, zvaná prajžačina. A oblast obývaná lidmi, kteří používali tento srandovní jazyk, byla nazývána Prajzka. Lidem, kteří tu byli pod pruskou správou, se dneska říká

Prajzaci. To da rozum, ni, bo to pochaza z německeho slova Preussen.

Čemu se o tym bavime? Bo to je duležite pro pocho-peni prostředi, v kerem Helmut vyrostl, jeho vztahu k peněžum, okolnimu svetu, nazoru na onkela Adolfa a tak podobně. K temu se ještě dostaneme. Klidnych sto sedumdesat roku prosperity pod spravu Pruska totiž končilo a uzemi Prajzke mělo čekat turbulentni období dvacateho století.

Po skončení první světové valky si totiž uzemi Prajzka obratně přivlastnilo Československo. Neda se říct, že by z toho byli obyvatelé Prajzke příliš nadšeni. Ale co naro-bite? Historia se nepta lidí postižených rozhodnutím miro-vých konferenci, jestli by si nahodu nepřáli patřit jinam. Tak to na světě nechodi. Na světě plati pravo silnějšího.

Československo ovšem příliš dluho silnější nebylo. V susedstvi vyrostla jina síla. A tak se asi nemožeme divit, že na podzim osumatřicátého roka si Hitler uzemi Prajzka vzal zase zpatky do Říše. Ovšem na rozdíl od sudetských oblastí rozhodnul, že oblast Prajzke nebude patřit k Sudetám a přičlenil Prajzku k takzvanému Altraj-chu – stare říši.

Vypada to jako nepodstatný detail. Pro synky na Prajzke to ovšem naraz byla otázka života a smrti. Čechy z Protektorata totiž onkel Adolf nechtěl ve Wehrmachtu ani vidět. Dobře si pamatoval, jaký rozkladný vliv měli čeští vojáci v armádě Rakuska-Uherska. To ovšem nepla-tilo pro Čechy z Altrajchu. Ti byli po sto sedumde-sati letech považováni za Čechy přerobene na Němce a jako obyvatelé Alt Reichu automaticky rukovali do

Wehrmachta. A to byl pruser. Aspoň tak to tenkrát synkum, keři museli navlíknut německy mundur, připadalo. Ani se jim nedivím. Kosti mnoha z nich dodneška leži kajsik mezi Donem a Volhu, na Volyni nebo u Stalingrada. Vyhody služby u Wehrmachta se ovšem měly projevit později.

Jak znamo, nic na světě neni černobile a všecko zle byva aji k něčemu dobre. Když onkel Adolf spolu s kravařsku fenku Blondi a blondātu Evu spolkli kyanid, přemýšlali Beneš s Gottwaldem, co maju zrobit ze synkama z Prajzke. Odsunut je pryč tajak sudetske Němce nechťeli, bo přece jenom – byli to naši synci a mluvili česky. Na druhu stranu ovšem bojovali proti bolševikovi! Ale co tež mohl borak chlop robit, když mu přišel povolavak do Wehrmachta a musel bojovat za tu špatnu stranu?

Aji když, kdo vi? Každý vojak si myslí, že bojuje za tu spravnu stranu. Ale spravna strana se určuje až po valce. A co je spravna strana a co ne, co je pravda a co už se nehodi, o tym rozhoduje vítěz.

Ať už to bylo u Stalingrada jakkoliv, Beneš s Gottwaldem teho měli asi moc, a tak Prajzaky odsunut zapomněli. A pahorkatina mezi Opavu a Hlučinem, včetně Ludgeřovic, se zase stala sučasti Československa, včetně chlopu, keři měli a mnozi do dneška maju kajsik na pudě tajně zahrabanu šedivu unyformu Wehrmachta.

A tak chlopi, keři přežili vychodni tažení a vratili se dodom ze všema rukama aji nohama, zase po valce začali jezdit na šichtu do vitkovických huti a do

ostravských šachet. Dluho byli ostatním pro smích. Pro svůj dyjalekt, pro svoje německé jmena, pro to, že spolu s Adolfem prohrali valku. Ja, to sem vám ještě neřekl, že na Prajzke si lidi davaju německá jmena, co? Proto se tam každý druhý jmenuje Herbert Prohaska, Siegfried Nowak nebo Gertruda Sedlakowa. Aspoň vidíte, jak byzme v tom našem životním prostoru dopadli, kdyby to onkel Adolf vyhrál.

Ale onkel to prohrál a tak byli Prajzaci ze svojima jměnama a svoju prajzku dyjalektyku Ostravakum enem tak pro smích. Ale smích posměvačky brzo přešel. Němec se vždycky choval uctivě k vojakum, keři slúžili v jeho prospěch. A tak Prajzaci, keři bojovali v uniformach Wehrmachta, začali dostavat vysluhu za roky stravené v německé armádě. A za zranění. A dostávali ju v tvrde měně, v zapadoevropske marce. A protože bolševické Československo valuty potřebovalo, nebránilo se tomu, enem si nechávalo tvrdu měnu pro sebe a vyplacalo Prajzakum jejich podily v tuzexových bonach.

A chlopum, keři se Prajzakum smali, sklaplo. Za stosedumdesat roku pod Prusama a za tych par roku pod Německem se navíc Prajzaci nejenom, že naučili německy jazyk, ale naučili se tež aji německému pořadku a šetrnosti. Okolní Češi zpoza řeku Opavicu, keři žili pod Rakuskem, to sice hanlivě nazývali němec-kym ordnungem a lakomstvim, to ale Prajzakum nevadilo. Vážili si sveho puvodu a sve hystorie. A bo byli lakomi, teda sorry, šetrni, tak se ani unyforem Wehrmachtu nezabavili, naopak je uskladnili na huře, bo co kdyby se raz mohly hodit? Aji vercajk, vidličky a nože,

misky s hakovým křížem, všecko, co si přinesli z polního tažení dodom, všecko se stalo sučástí domácnosti nebo garderoby. Přirozeně, že chlopi byli podezříváni aji z toho, že ani zbraně nevrátili armadě a všecko si přinesli dodom na Prajzku.

Diky takym podezřenim samozřejmě dochazalo k nejruznějším pitoresknim scenam, kdy lidi z Prajzke byli terčem posměchu. Že se pitomci žijici v okolních dědinách smali Prajzakum, že zalevaju zahradky motorovym olejem, aby jim nezrezavěly zakopane zbraně, to bylo na dennim pořadku, temu se nikdo nedivil.

Ale dochazalo samozřejmě k neuvěřitelnym scenam přímo v prajzkem prostředí! Rozmanitost a rozdilne zkušenosti lidu byly take, že v jedne rodině museli spolu fungovat chlopi, keři zanechali ruku nebo nohu u Char-kova, a druzi, keři měli to „štěsti“ a v te době nemuseli narukovat na vychodni frontu, bo třeba byli krypli nevhodni pro polni tažení a tak. Tuž z tych pak po bolševickem převratu robili rude šefy v ČSM, pak SSM a pak jim davali stranicke ukoly v KSČ. Bo takych, keři nebyli ve Wehrmachtu, nebylo moc, proto byli vyhledavani. Nehodilo se, aby šefem mistni organizace KSČ byl chlop, kery střílal Rusy u Sevastopola a navíc na vlastní oči viděl ten bolševicky raj.

Moja kamoška z Kosmütz (dnes Kozmice), měla jedneho stryka, kery byl uvědoměly narodni socialista a po angažma na Ukrajině dostaval bony, druhy stryk by uvědoměly komunysta, bo ho za valky do Wehrmachtu

nechtěli, bo byl maly a neduživy, ale po valce pro nedostatek kadru ho tlačili do vseckych funkci, takže byl rudy snad aji na řiti.

A pak to dopadalo tak, že na rodinných oslavách musela koncem osumdesatek kamoška recitovat uvědoměle básničky, kere ju učil onkel Dietrich. Však to ještě všeci znate ty žvasty... „pro koho Lenin žil?... pro mir a pro štěstí... fčil tichym spankem spi, na Rudem naměsti...”

A do toho druhý onkel Heinz strčil děvúše pět bonu do kapsičky u fěrtocha, mrknul na ňu spikleneckym usměvem a kamoška se uklonila a spustila: „...kdo to tu leze... kdo to tu zvraca... to sudruh Lenin se ze schuze vrac...”

No ostudy jak cyp, rodina byla schopna se kvuliva temu pobit, chudak děvucha ruda, dva onkeli se temu ale smali, věděli, že su oběti politických boju v jejich regionu, kere si sice nikdy nepřáli, ale kere tam stejně mocnosti přenesli, ať už to místni chtěli anebo ni. Dneska to zni srandovně, ale pro místni lidi to prdel opravdu nebyla. A do takeho prostředí, plneho boží lasky a politycke tolerance, pruskeho ordnungu a prajzacke šetrnosti, se v městečku v Ludgerovice, do bohate, prajzke rodiny, narodil dvaadvacet roku po druhé valce maly synek. Jak už je to na Prajzke zvykem, dali mu německe jmeno.

A tak se zrodil Helmut.

Pohled na Černu luku. Už vite, proč se ji říká černa? Helmut často sledoval, jak z šachet, oceláren, železaren a strojiren každé odpoledne ve 14:00 vycházely desetitisíce hladových a žízňových haviřů, hutníku a dělníku.

Na jazyku prach z valcovní, fusakle smrděly po osmi hodinách v butách s celodřevěnou podlažkou, která jedina dokázala izolovat rozžhavenou podlahu, ruky rozedřené od zbijáka nebo krompača. Pysky měli špinavé, haviři černe víčka z uhelného prachu, kery ani na deset rázů nešel umýt. Dokažete se představit, jaký maras to muselo robit na pajšlu, když na pysku ta mazlavá čerň dokázala odolávat aji solvině?

Cesta těchto otroků socialistycké práce směřovala po každé šichtě do nejbližší hospody. Robilo se na kolotoč, takže mnohé hospody, které fungovaly non stop, zažívaly tento koloryt ráno v šest, odpoledne ve dvě a večer v deset. Ale vlna, která přicházala ve dvě, byla nejsilnější. První hospoda, kde dorazila vlna žizňových jak tsunami, byl Kulturní dum Hlubina.